

Tvistelovbrev nr. 4

## Prosessfullmektiger og rettslige medhjelpere

Kapittel 3 svarer i hovedsak til nåværende rettstilstand etter tvml kapittel 4 og § 88.

I §§ 3-1 og 3-2 videreføres en alminnelig rett, men ikke plikt, for partene til å la seg representere av prosessfullmektig etter eget valg på alle trinn av rettergangen. Dette prinsippet er i tvisteloven gjennomført enda mer konsekvent enn i dag. Kravet om advokatmedvirkning ved anke og begjæring om gjenopptakelse er ikke videreført. Advokattvang er det bare i gruppesøksmål, jf. § 35-9 fjerde ledd.

I § 3-2 videreføres regelen i tvml. § 88 om at en part som ikke kan fremstille saken på en forståelig måte, kan pålegges å møte med prosessfullmektig. Etter motivene gjelder bestemmelsen både under saksforberedelse og i rettsmøter (Ot.prp. nr. 51 side 371).

Hvem som kan brukes som prosessfullmektig, er regulert i § 3-3, som i det alt vesentlige viderefører tvml. § 44 og domstolloven § 223. Motivene innskjerper at oppdraget er personlig, og at et advokatfirma ikke kan oppføres som prosessfullmektig, jf. NOU 2001:32 B side 670. For forliksrådet gjelder egne regler om prosessfullmektig i § 6-7, hvor begrensningene mht. bruk av advokat i det alt vesentlige bortfaller. Under tvangsfullbyrdelse gjelder særregler i tvfl. § 6-2, som er harmonisert med tvisteloven, se § 37-3 nr. 97. Inkassobyråer vil fortsatt ikke kunne være prosessfullmektig i tvister som behandles etter allmennprosess i tingretten (tilsvarende ”søksmåls former”), eller ved rettsmidler.

Som regel vil en part bare kunne la seg representere av én prosessfullmektig om gangen. I en ny bestemmelse i § 3-1 annet ledd åpnes imidlertid adgang til unntak etter rettens vurdering.

I § 3-4 utvides og forenkles prosessfullmaktens innhold i forhold til gjeldende rett etter tvml. §§ 47-48. Prosessfullmektigen kan foreta alle prosesshandlinger på vegne av parten, også inngå rettsforlik eller anke en dom. Avtalte begrensninger i forholdet mellom part og prosessfullmektig kan ikke påberopes i forhold til retten eller motparten.

Prinsippet om full identifikasjon mellom part og prosessfullmektig er videreført i § 3-5. I motivene er det forutsatt at dette bare gjelder for prosesshandlinger utført av en lovlig prosessfullmektig etter § 3-3, se NOU 2001:32 B side 673-74 med kritiske synspunkter på kjæremålsutvalgets kjennelse i Rt. 2000 side 493.

Adgangen til å benytte rettslig medhjelper i tvml. § 51 er utvidet i tvl. § 3-7. Ikke bare advokater kan benyttes i rollen. En advokat kan opptre som medhjelper for en

prosessfullmektig uten at vilkårene for benytte flere prosessfullmektiger er oppfylt etter § 3-1 annet ledd. Det forekommer at en part ønsker bistand under rettsmøter fra en av sine nærstående. Behovet for denne form for begrenset partsrepresentasjon kan ivaretas ved ordningen med rettslig medhjelper. Å delegere partsrollen er fortsatt ikke tillatt.

Tvistemålsutvalget foreslo å oppheve adgangen etter tvml. § 52 til å kreve rettens fastsettelse av prosessfullmektigens godtgjørelse, se NOU 2001:32 A side 538-539. Justisdepartementet var uenig, og regelen ble videreført i § 3-8, se Ot.prp. nr. 51 side 53. Departementet og Justiskomiteen fremhevet behovet for sterkere styring fra domstolenes side med kostnadsnivået på advokattjenester, synspunkter som også ligger til grunn for reglene om utmåling av erstatning for sakskostnader i § 20-5, se særlig Innst.O. nr. 110 (2004-2005) side 15 og 62. Et mindretall i Justiskomiteen bestående av Arbeiderpartiet og SV ville gå mer radikalt til verks og foreslo at domstolene i en rekke sakstyper av betydning for folk flest skulle fastsette salæret til begge parter prosessfullmektiger etter normene for fri sakførsel, se Innst.O nr. 110 side 16. Forslaget ble likevel ikke tatt opp igjen av den rød-grønne regjeringen etter regjeringsskiftet.

### **Aktuelle problemstillinger:**

1. Hvilke kriterier bør retten legge vekt på ved vurderingen av om en part skal tillates å opptre med mer enn én prosessfullmektig, og hvor streng bør normen være? I hvilken utstrekning bør merkostnadene kunne kreves dekket av den annen part etter § 20-5?
2. Hvilken praktisk betydning har det om en person opptrer som rettslig medhjelper eller prosessfullmektig nr. 2 på saken?
3. Hvilke momenter bør retten legge vekt på ved vurderingen av om en part skal pålegges å bruke prosessfullmektig etter § 3-2. Bør adgangen brukes i småkravsprosess? Hvilken betydning har rettens utvidede veiledningsplikt i § 11-5 sjette ledd?
4. Kan en advokatfullmektig ansatt hos parten, f.eks. hos kommuneadvokaten eller i en juridisk avdeling i et konsern, opptre som prosessfullmektig?
5. Kan adgangen til å kreve rettens fastsettelse av salæret etter § 3-8 fravikes ved avtale mellom parten og advokaten?
6. Hvilke forskjeller kan det bli mellom fastsettelsen etter § 3-8 og § 20-5?